

Maakuntaohjelma linjaa lähivuosien alueellista kehittämistä Uudellamaalla

Uudenmaan maakuntaohjelman keskeisenä tavoitteena on luoda edellytyksiä uusmaalaisten hyvinvoinnin lisääntymiselle ja metropolimaakunnan kansainvälisen ja kansallisen kilpailukykyyn parantumiselle.

Maakuntaohjelmassa painopiste- ja toimintalinjavalinnoilla ohjataan kehitystä tavoitteen suuntaan ja kootaan voimavaroja tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiselle.

Maakuntaohjelma on keskeinen osa alueiden kehittämislain mukaista suunnittelujärjestelmää. Vuosille 2007 - 2010 laadittu Uudenmaan maakuntaohjelma konkretisoi maakuntasuunnitelman 2030 tavoitteita ja strategioita. Maakuntaohjelmassa sovitetaan yhteen Uudenmaan alueellista kehittämistyötä, määritellään lähivuosien kehittämistavoitteet ja -linjaukset sekä esitetään niitä toteuttavat toimenpiteet. Ohjelman painopistealueittaisilla valinnoilla pääkaupunkiseudun ja metropolialueen erityiskysymyksiin esitetään ratkaisuja ja kehittämiskeinoja. Maakunnan eri seuduilla vahvistunut yhteistyö ja seutujen strategisesti tärkeät kehittämistarpeet tuodaan esille ohjelman toimenpiteissä. Ohjelman ympäristöselostuksessa arvioidaan toteuttamisen vaikutuksia.

Uudenmaan kehittämisen haasteet

Menestyminen kansallisessa ja kansainvälisessä kilpailussa sekä väestön ikärakenteen muutoksista johtuvien seurausten hallinta ovat lähiajan keskeisiä kysymyksiä koko maassa. Uudellamaalla on erityispiirteitä, jotka asettavat kehittämistyölle lisähaasteita. Metropolin ytimen ja Uudenmaan reuna-alueiden väliset erot ovat suuria. Metropolialueelle on tyypillistä ilmiöiden määrällinen suuruus mm. väkiluvun, työpaikkojen, työttömien, liikennevirtojen ja asuntojen tarpeen osalta. Uusimaa on väestön, ta-

louden – erityisesti kaupan ja liikenteen sekä hallinnon, kulttuurin, opetuksen ja tutkimuksen keskus. Uusimaa on maakunta, jonka metropoli- ja pääkaupunkitoiminnot erottavat sen muista Suomen maakunnista.

Maakuntaohjelman keskeisenä tavoitteena on lisätä Uudenmaan hyvinvointia ja vahvistaa kilpailukykyä. **Hyvinvointia lisäävät** tekijät liittyvät ensisijaisesti ihmisten arkeen – asumiseen, työhön ja toimeentuloon, koulutukseen, terveyteen, palveluihin, liikkumiseen sekä turvalliseen ja viihtyisään elinympäristöön. **Kilpailukykyyn vahvistamiseksi** on Uudellamaalla turvattava riittävän ja osaavan työvoiman saanti sekä ratkaistava asumiseen liittyviä haasteita. Sekä hyvinvointi ja kilpailukyky ovat lähitulevaisuudessa asioita, joihin tarvitaan maakunnan sisällä tavoitteellista ja vahvaa yhteistyötä. Kilpailukykyyn parantaminen edellyttää erityisesti yrityksiltä, korkeakouluilta ja julkiselta sektorilta selkeitä yhteistyöstrategioita sekä yhteiskuntavastuuta.

Uudellamaalla yhteistyörakenteet ovat tiivistyneet vapaaehtoisuuteen pohjautuen. Seudut ovat organisoituneet uudelleen ja samalla selkiyttäneet rooliaan suhteessa metropolialueen ytimeen. Suurissa linjauksissa poliittisella seutuyhteistyöllä on pyrkimyksenä saada sopimuksia keskushallinnon kanssa tarvittavista toimenpiteistä ja hankkeista.

Painopistealueet ja kärkivalinnat

Metropolipolitiikka ja sen sisällön täsmentäminen on viime aikoina noussut eri tahoja kiinnostavaksi keskusteluaiheeksi. Maakuntaohjelman valmistelun aikana Uudenmaan liitossa käynnistyi selvitystyö, jossa tarkastellaan metropolipolitiikan ja metropolistrategian perusteita.

Koko metropolialueen suotuisan kasvukehityksen turvaamiseksi Uudenmaan maakuntaohjelmassa esitetään määrätietoisesti metropolipolitiikan harjoittamista ja metropolistrategian laadinnan tarvetta.

Metropolin ja sen työssäkäyntialueen kehittämisen erityistarpeet esitetään otettavaksi huomioon valtakunnallisessa ja maakunnallisessa resursoinnissa.

Uudenmaan maakuntaohjelmassa kaudelle 2007 - 2010 valitun kuuden painopistealueen osalta on asetettu tavoitteet, valittu toimintalinjat (25 toimintalinjaa) ja esitetty niitä toteuttavat toimenpiteet. Ohjelman painopistealueet ovat:

- *elinkeinojen kehittäminen*
- *asumisen kehittäminen*
- *osaamisen kehittäminen*
- *hyvinvoinnin kehittäminen*
- *aluerakenteen ja liikenteen kehittäminen*
- *ympäristön ja infrastruktuurin kehittäminen.*

Yhteisinä läpileikkaavina näkökulmina ohjelman linjauksissa on pidetty kansainvälisyyttä, innovatiivisuutta, turvallisuutta, maakunnan tasapainoista ja kestävästä kehitystä sekä tasa-arvoa.

Elinkeinojen kehittämisellä kilpailukykyä

Elinkeinojen kehittämisen painopistealueeseen valituilla linjauksilla edistetään uusien innovaatioiden syntyä ja kaupallistumista liiketoiminnan ja yrittäjyyden kasvun varmistamiseksi toteuttamalla uusmaalaisia innovaatiostrategioita. Avainklustereiden kasvua ja klustereiden välistä yhteistyötä vahvistetaan valtakunnallisen osaamiskeskusohjelman ja alueellisten kärkialojen kehittämishankkeilla. Pk-yritysten osaamista, kasvua ja kansainvälistymistä vahvistetaan seudullisen yrityspalveluverkoston avulla. Helsingin seudun kilpailuasemaa Itämeren piirissä liiketoiminnan, osaamisen ja logistiikan keskuksena parannetaan kansainvälisellä markkinoinnilla ja yhteistyöprojekteilla sekä kehittämällä logistiikkaa.

Tarvelähtöistä asumisen kehittämistä

Asumisen kehittämisessä keskeistä on monipuolisen ja kohtuuhintaisen asuntotarjonnan lisääminen niin, että yhdyskuntarakenne samalla eheytyisi. Sitä varten tarvitaan

selvityksiä asuntotuotannon eri mahdollisuuksista, asumisen ekotehokkuuden lisäämistä sekä edellytysten luomista kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle. Asuntokantaa ylläpidetään ja asuinympäristöä kohennetaan lisäämällä tukeaa asuinalueiden uudistamishankkeisiin, kehittämällä rahoitusjärjestelmiä sekä kuntien omistajapolitiikkaa. Erilaiset väestöryhmät pyritään ottamaan huomioon kehittämis-toimenpiteissä. Asumisen osaamisklusterissa parannetaan kohtuuhintaisten asuntojen tuotannon edellytyksiä, asumispalveluja ja esteetöntä asumista. Asumistuen erityistarpeet Uudellamaalla tuodaan eri yhteyksissä esille.

Osaavaa työvoimaa ja vahvat osaamisketjut

Osaamista kehitetään rakentamalla maakunnalliset osaamisketjut yhdelle palvelu- ja yhdelle tuotantoalalle. Osaavan työvoiman saatavuus turvataan hyödyntämällä ikääntyvää työvoimaa, lisäämällä toisen asteen ammatillisen koulutuksen suosiota, kehittämällä korkea-asteen oppisopimustointia sekä tukemalla opintojen loppuun suorittamista. Ulkomaalaistaustaiset asukkaat otetaan kiinteäksi osaksi Uudenmaan työvoimaa mm. siten, että lisätään kielikoulutusta ja työssä oppimismahdollisuuksia sekä kehitetään maahanmuuttajien osaamisen näyttökokeita.

Ennakoinnista avain hyvinvoinnin kehittämiseen

Uusmaalaisten hyvinvointia lisätään vahvistamalla yhteisöllisyyttä, kumppanuutta, verkostoyhteistyötä sekä kehittämällä yhteisvastuullista maahanmuuttajapolitiikkaa. Ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä estetään nuorten syrjäytymistä ja parannetaan ikäihmisten itsenäistä selviytymistä. Ammattitaitoisella ja riittävällä työvoimalla turvataan laaja-alainen ja vastuullinen hyvinvointi. Sosiaalisen kuntoutumisen ja työllistymisen keinoja tuetaan ja Uudellemaalle laaditaan hyvinvointistrategia. Palvelurakenteita uudistetaan asiakaslähtöisesti ja innovatiivisesti. Perusterveydenhoidon ja erikoissairaanhoidon työnjakoa uudistetaan, luodaan hyvinvoinnin palveluketjuja sekä kehitetään palvelumarkkinoita.

Ehetytvyä yhdyskuntarakenne ja tehokas liikenneverkko

Aluerakenteen ja liikenteen painopistealueen yhteinen haaste on yhdyskuntarakenteen eheyttäminen. Työssäkäyntialueen edelleen laajentuessa keskeisenä tehtävänä on selvittää metropolialueen kestävä aluerakenteen edellytyksiä sekä taajamarakenteen kehittämisvyöhykkeiden toteuttamiskeinoja. Joukkoliikenteen kilpailukykyä parannetaan infrastruktuuria, joukkoliikennepalveluita, markkinointia, lippujärjestelmiä sekä liityntäpysäköintiä kehittämällä. Liikenneturvallisuutta lisätään mm. parantamalla kevyen liikenteen väyliä. Tehokkaan ja turvallisen liikenneverkon aikaansaamiseksi panostetaan väylien ylläpitoon. Elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä tuetaan liikenneinfrastruktuuria kehittämällä. Liikenteen haittavaikutuksia vähennetään lisäämällä melunsuojaustoimenpiteitä. Suo-

menlahden öljykuljetusten riskejä vähennetään. Ympäristövastuisten liikenne- ja kuljetusmuotojen kilpailukykyä lisätään. Edunvalvontaa Uudenmaan liikennehankkeiden toteuttamiseksi lisätään.

Hyvä ympäristö ja toimiva infrastruktuuri

Ympäristön ja infrastruktuurin kehittämisen näkökulmasta lähivuosina vesihuollon turvaaminen niin vedenhankinnan kuin jätevesien käsittelynkin osalta on tärkeää. Vesistöjen kunnostamiseksi ja niiden tilan parantamiseksi pyritään vähentämään maatalouden vesistökuormitusta sekä kunnostamaan huonokuntoisia vesistöjä. Ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyen laaditaan Uudenmaan ilmastostrategia. Luonnon monimuotoisuus pyritään säilyttämään, ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä huolehditaan. Ympäristötiedon hallintaa kehitetään. Kansallispuistoille esitetään kehittämishankkeita. Maiseman ja rakennetun ympäristön laadusta huolehtiminen edellyttää rakennussuojelun rahoitusmahdollisuuksien varmistamista sekä Uudenmaan arkkitehtuuripoliittisen ohjelman laatimista. Uudenmaan jätehuoltoa kehitetään mm. ehkäisemällä jätteen syntyä, hyödyntämällä yhdyskuntajätteiden synnyttämää energiaa, kunnostamalla pilaantuneita maita sekä kierrättämällä ylijäämämaita.

Rahoitusta, edunvalvontaa ja yhteistyötä

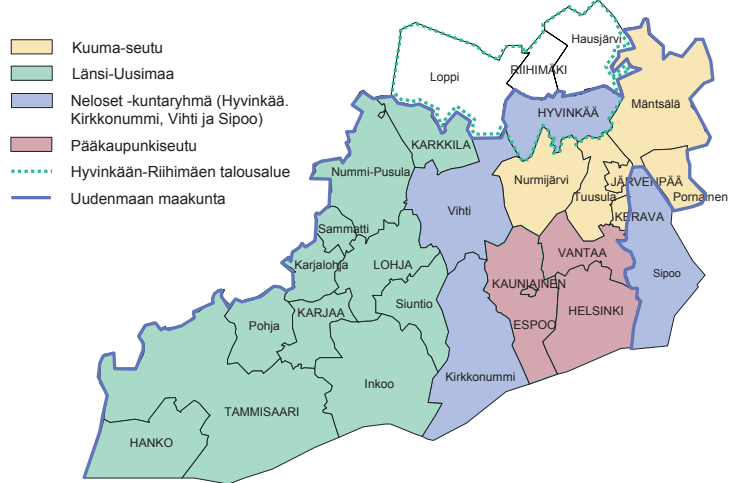
Maakuntaohjelman toimenpiteitä – suunnittelu-, kehittämis- tai edunvalvontahankkeita – valmistellaan toteutukseen alueellisella yhteistyöllä. Eri toimijoiden sitoutuminen on maakuntaohjelman toteutumisen peruslähtökohta. Uudenmaan liitto voi omalla päätöksenteollaan vaikuttaa vain pieneltä osin maakuntaohjelman hankkeiden rahoitukseen.

Maakuntaohjelman rahoitustarve valtion ja EU-rahoituksen osalta arvioidaan olevan noin 1 130 miljoonaa euroa koko ohjelmakaudella. Arviosta kansallisia aluekehittämisrahoja on 211 miljoonaa euroa ja EU-ohjelmien kautta ohjattavaa rahoitusta 174 miljoonaa euroa. Suurin tarve eli 743 miljoonaa euroa koskee muita alueen kehittämisen määrärahoja. Valtion rahoitusta tarvitaan eniten TM:n, LVM:n, KTM:n ja STM:n hallinnonaloilta. Lisäksi hankkeiden toteuttamiseen tarvitaan kuntien ja yksityisten rahoitusta. Ohjelman liiteosassa esitetään ministeriökohtaiset rahoitustarvearviot painopistealueittain. Rahoitusta tarkennetaan vuosittain toteuttamissuunnitelmissa. Maakuntaohjelman toimenpiteiden rahoitus kytkeytyy osittain kansallisten erityisohjelmien ja EU:n ohjelmien kautta alueelle kanavoitavaan rahoitukseen.

Edunvalvonnan kohteeksi ohjelmassa esitetään asioita, joiden esilläpito on tärkeää erilaisissa yhteyksissä. Alueke-

hittämislain muutoksen myötä maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman vaikuttavuutta mm. valtion talousarvion valmistelussa on lisätty. Toteuttamissuunnitelmista neuvotellussa ministeriöiden kanssa, liitot voivat esittää lisäperusteita maakunnan kehittämisen rahoitustarpeille.

Yhteistoiminta- ja ohjelma-alueet

Maakuntaohjelman linjauksilla tuetaan Uudenmaan kuntayhteistyötä sekä edistetään yhteistyöalueiden strategioiden toteuttamista. Helsingin metropolialue on Suomen tärkein kaupunkiseutu. Sen kansainvälisen kilpailukykyyn parantaminen edellyttää kuntien ja valtion yhteistyötä mm. elinkeinoelämän tarpeita vastaavan koulutuksen ja tutkimuksen järjestämisessä sekä aluerakenteen suunnittelussa ja infrastruktuurin rahoittamisessa. Metropolialueen aluerakenteen ongelmia selvitetään Uudenmaan liitossa osana maakunnan aluekehittämistyötä ja maakuntakaavatyötä. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon turvaaminen on ongelma, johon parhaillaan haetaan ratkaisuja. Helsingin seudulla on meneillään seudun yhteisen maankäytön, asumisen ja liikenteen strategian (MAL) valmistelu, jota seudun yhteistyöhön osallistuvat kunnat tekevät. Myös laajemmin Uudellamaalla MAL yhteensovittaminen tulee ohjelmakaudella ratkaistaviksi.

Maakuntaohjelman toteutumista seurataan ja vaikutuksia arvioidaan ja niistä raportoidaan vuosittain toteuttamissuunnitelmien yhteydessä.

Avoin laadintaprosessi

Uudenmaan maakuntaohjelma on syntynyt tiiviissä vuorovaikutusprosessissa ja Uudenmaan alueen monien toimijoiden yhteistyönä.

Ohjelman valmistelun käynnistämistä ja laadinnan lähtökohdista tiedotettiin laajasti. Valmistelutyöhön kuudessa teemaryhmässä osallistui yhteensä yli 100 asiantuntijaa, jot-

ka edustivat Uudenmaan kehittämisestä vastaavia tahoja, kuten kuntia ja kuntayhteistyöalueita, aluehallintoviranomaisia, järjestöjä ja oppilaitoksia.

Uudenmaan maakuntahallitukselle tiedotettiin säännöllisesti laadinnan etenemisestä. Maakuntavaltuutetuille järjestettiin luonnosvaiheen esittelytilaisuus. Ohjelma- luonnosta esiteltiin laajasti Uudenmaan liiton sidosryhmille, joissa osallistujia oli yhteensä lähes 300 henkeä. Uudenmaan maakuntaohjelman valmistelua ja vaikutusten arviointia esiteltiin ympäristöministeriön valtakunnallisessa seminaarissa. Maakuntaohjelma- ja ympäristöselostusluonnos olivat nähtävillä jäsenkuntien ja Uudenmaan liiton ilmoitustauluilla sekä liiton verkkosivuilla. Yleisöllä oli mahdollisuus esittää mielipiteensä maakuntaohjelman valmisteluaineistosta. Luonnosaineistosta pyydettiin lausunto 164 taholta.

Uudenmaan maakuntaohjelma 2007 - 2010 ja siihen kuuluva ympäristöselostus hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 13.12.2006.

Uutta vaikutusten arviointi (SOVA)

Laki suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (ns. SOVA-laki) edellyttää valmisteilla olevalta maakuntaohjelmalta ympäristövaikutusten arviointia.

Arviot Uudenmaan maakuntaohjelman toteuttamisesta mahdollisesti aiheutuvista merkittävistä ympäristö- ja muista vaikutuksista sekä tiedot laadintaprosessiin osallistumisesta on raportoitu **ympäristöselostusosassa**. Ekologisten vaikutusten ohella Uudellamaalla arvioitiin myös maakuntaohjelman sosiaalisia, kulttuurisia ja taloudellisia vaikutuksia.

Pääosin maakuntaohjelman vaikutukset ilmenevät keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, siksi sen todellisia vaikutuksia on ollut hyvin vaikea yksiselitteisesti havaita. Maakuntaohjelma koostuu toimintalinjoista, jotka täsmentyvät vasta toteuttamisprosessin aikana. Lyhyelle aikavälille ohjelmaan valitut toimintalinjat ja niitä toteuttavat toimenpiteet johtavat kuitenkin oikeaan suuntaan ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin kannalta.

Uudenmaan ympäristön tilan kannalta keskeisiä asioita ovat erityisesti kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, vesistöjen laadusta huolehtiminen, luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen sekä jätteiden synnyn ehkäisy. Nämä kaikki saattavat pidemmällä aikavälillä muodostaa vakavan ongelman, paitsi ympäristölle myös taloudelliselle kehitykselle ja näiden kautta myös ihmisten hyvinvoinnille. Uusmaalaisten kulutuskäyttäytymisellä on myös globaaleja vaikutuksia, etenkin ilmastonmuutoksen kautta.

Elinkeinojen kehittäminen parantaa työllisyyttä. Talouskasvu kuluttaa luonnonvaroja, mutta kulutusta kompensoi jossain määrin ekologisesti kestävä innovaatiot elinkeinotoiminnassa. Uudenmaan kasvava väestömäärä ja asumisväljyys hajauttavat yhdyskuntarakennetta ja lisäävät liikenteen ja asumisen energiankulutusta. Haittavaikutuksia minimoidaan suosimalla yhdyskuntarakennetta eheyttävää rakentamista, joukkoliikennettä ja energiatehokasta rakentamistapaa.

Osaamisen kehittämisen toimenpiteet Uudellamaalla vähentävät syrjäytymisriskiä ja varmistavat osaavan työvoiman saannin. **Hyvinvoinnin kehittäminen** estää etenkin nuorten syrjäytymistä, edistää tasa-arvoa sekä parantaa vähemmistöryhmien asemaa. **Liikenteen ja asuntorakentamisen** infrastruktuurihankkeet vaikuttavat uusmaalaiseen ympäristöön kaikkein haitallisimmin. Infrastruktuurin parantamiseen on tarvetta elinkeinoelämän ja myös liikenneturvallisuuden vuoksi. Joukkoliikenneinfrastruktuuriin ja -palveluihin panostamalla voidaan vähentää liikenteen kokonaispäästöjä pitkällä aikavälillä.

Talouden, väestömäärän ja asumisväljyyden kasvu Uudellamaalla tarkoittavat lyhyellä aikavälillä kasvavaa energiankulutusta asumisessa, liikenteessä ja teollisuudessa. Melualueilla asuvien määrä todennäköisesti kasvaa, ja ilman laadussa ei tapahdu nopeaa parantumista. Kieleisten ympäristövaikutusten vähentämisessä alueellisilla toimijoilla on suuri rooli etenkin yhdyskuntarakenteen suunnittelussa, liikennejärjestelmän kehittämisessä sekä asukkaiden ympäristötietoisuuden lisäämisessä. **Ympäristöhankkeilla** voidaan haittoja korjata ja osin myös ennaltaehkäistä. Teknologiaa kehittämällä voidaan löytää nykyistä energiatehokkaampia ratkaisuja. Monet Uudenmaan energia- ja luonnonvarojen kulutukseen vaikuttavat päätökset tehdään kuitenkin kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Maakuntaohjelman seurannassa kiinnitetään huomiota paitsi ympäristön tilan muutoksiin, myös siihen ovatko maakuntaohjelmassa esitetyt toimenpiteet riittäviä ja riittävän nopeita ympäristön tilan parantamiseksi ja vakavien haittavaikutusten ehkäisemiseksi.

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Aleksanterinkatu 48 A | 00100 Helsinki
Alexandersgatan 48 A | 00100 Helsingfors
puh. | tfn +358 (0)9 4767 411 | fax +358 (0)9 4767 4300
toimisto@uudenmaanliitto.fi | www.uudenmaanliitto.fi